

Gjør Det Selv

VANSKELIGHETSGRAD:

Det er ikke vanskelig, men til gjengjeld er det fysisk hardt.

TIDSFORBRUK:

Avhenger av fysikken din, men ca. én time per kvm.

PRIS:

Cirka 50 kroner per kvadratmeter for grus og sand, pluss cirka 300 kroner per døgn for en platevibrator.

- STABIL BUNN
- TETTE FUGER
- RIKTIG FALL

Her har steinen sunket en del

Rett opp steinen

– en gang for alle

Har plattingen sunket, eller er det ugress i fugene? Se her hvordan du får rettet opp gammel skade, slik at du får en flott og ugressfri platting som holder i det lange løp – ja, det kan la seg gjøre. Lager du ny platting, er oppskriften den samme.

Hvis plattingen er full av hull og ugress er det kun en måte å fikse det på: Steinen må tas opp og legges på nytt, deretter ligger den for godt.

Problemet oppstår når grunnarbeidet ikke er gjort bra nok før steinen legges, og hvis det brukes sand fra nærmeste strand til fugene fremfor ordentlig fuge-sand. Det medfører tre ting: For det første gjør et dårlig grunnarbeid at underlaget

synker, og hiver seg i takt med tele. For det andre blir finkornet sand fra stranda aldri vanntett, derfor siver regnvannet gjennom og bløtgjør underlaget. Dermed synker plattingen din.

For det tredje kan ugress uten problemer etablere seg i fugenes bløte sand og vokse av hjertens lyst.

Den løse mørke jorden skal fjernes helt ned til råjorden, og erstattes av et

minimum 10 cm tykt lag stabilgrus, som vibreres grundig. Oppå legges et litt tynnere lag med settesand. Fugene skal fuges med fugesand med sandkorn i forskjellige størrelser, som ved vibring blir til en kompakt fuge. I beste fall er den så hard at vann ikke kan trenge gjennom. pH-verdien i sanden er dessuten så høy at ugress umulig vil kunne gro i den. Løsningen holder i mange år.

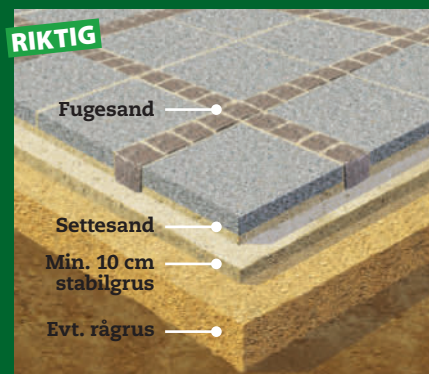
Feil og riktig steinbelegning

Satt på spissen ser en feil lagt steinbelegning ut som på tegningen til venstre. Et tynt lag stabilgrus er lagt direkte oppå jord, som senere har sunket. Fugene mellom steinene er blitt fylt med strandsand, og har senere blitt skyllet vekk av regn. Noe av settesanden er på samme måte skyllet vekk av en kraftig regnbyge. Der sanden ikke er skyllet vekk, gror ugresset uhemmet og lystig.

På tegningen til høyre ser du hvordan underlaget skal se ut når det gjøres på riktig måte fra grunnen av.

FEIL

RIKTIG

Fugesand
Settesand
Min. 10 cm stabilgrus
Evt. rågrus

Fjern stein og grus

Problemet vil ofte være for stort for lappløsninger, slik at du ganske enkelt må ta steinen opp og starte forfra. I de fleste tilfeller vil settesand og stein kunne brukes igjen. Det skal du selvfølgelig være oppmerksom på når du fjerner det. Sjekk deretter om det er jord under stabilgrusen. Er det det, skal det selvsagt fjernes. Hvis ikke kan du nøye deg med å rette opp underlaget – forutsatt at laget av stabilgrus er tykt nok (min. 10 cm).

1 Alle steinene fjernes. Bruk et spett til å løsne hellene med, og stable dem tett utenfor steinområdet

TIPS: Før du stabler hellene kan du rense kanter og bunn for grus. Dermed er de klare for å bli lagt på nytt.

WWW

Lag terrasse fra grunnen av.

Skal du lage en terrasse fra grunnen av, finnes inspirasjon på www.gjoerdetselv.com. Klikk på "ute" og deretter "terrasse", så finner du mye å velge blant.

TIPS

Hvis jordlaget er veldig tykt, eller hvis det er enkelte spesielt bløte områder, kan du bruke litt rågrus som det nederste laget for å spare litt penger. Rågrusen er litt billigere enn stabilgrus.

2 Små brostein kan tas opp med spade. Med en lang og smal spade fjernes rekken av små brostein effektivt ettersom du kan løfte flere stein på en gang. Har du ikke en slik spade, kan du selvsagt også bruke en vanlig jernspade.

3 Settesanden fjernes forsiktig, slik at den kan brukes igjen. Settesand er det øverste lag av fin sand uten stein, og det er kun det som skal fjernes. Får du med stein og jordklumper, skaper det problemer når du senere skal rette opp sanden.

Finn høyden

Mål avstanden fra laserstrålen (den røde streken) ned til lyskassen. Her er den 17,5 cm.

Laserstråle

Trekk avstanden fra laser til lyskasse (her 17,5 cm) fra laserstrålens høyde på pinnen, dermed får du den ønskede belegningshøyden.

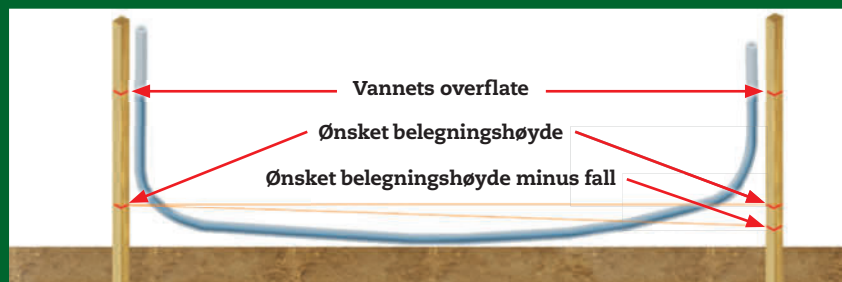
Plattingens høyde inne ved huset tilsvarer den øverste streken. Trekk fra 3 cm.

1 Finn høyden på den ferdige belegningen. Overkanten av en lyskasse skal i vårt tilfelle være lik terrassens ferdige høyde. Vi bruker en rotorlaser til å markere høyden. Rotorlaseren kan leies eller lånes hos et velassortert byggmarked.

2 Før målet over på en pinne, som slås ned i bakken for hver 2-3 meter utenfor belegningen. Ved hjelp av en tommestokk og laserstrålen fra rotorlaseren markerer du lyskassens høyde på pinnene.

3 Beregn plattingens fall. Ligger plattingen inntil en bygning, måler du vinkelrett ut fra bygningen til hver enkelt pinne. Fallet skal være på minst 1 cm per meter. Når vi har 3 meter til pinnen, senkes høyden derfor med 3 cm.

Vannslange i stedet for rotorlaser

Vannets overflate

Ønsket belegningshøyde

Ønsket belegningshøyde minus fall

Alternativet til rotorlaseren er en gjennomsiktig plastslange, noen pinner og litt vann. Slå pinner i bakken på begge sider av steinområdet, og hell vann i slangen til den nesten er full. Vannspeilet i de

to endene vil alltid ha samme høyde, så ved å holde dem helt stille inn mot hver sin pinne, og markere vannspeilets høyde med en strek, har du oppnådd det samme som med rotorlaseren.

4 Spenn opp en snor i retning av belegningens fall, i dette tilfellet fra lyskassen ut til pinnen. Snoren som skal markere den ferdige høyden kan du bruke til kontrollmålinger underveis. Spenn eventuelt snorer opp flere steder.

Rett opp underlaget

Det skal ligge minimum 10 cm stabilgrus.

Tørr grus kan ikke vibreres skikkelig, derfor er det en god idé å vanne den.

1 Fordel stabilgrus jevnt ut over området med en rive til det er cirka 10 cm ned fra snoren. Når du deretter vibrerer grusen, skal den sette seg 1 til 2 cm. Råjord skal helst vibreres før du kjører på grus, ellers kan det synke.

2 Grusen komprimeres med en platevibrator til den er hard og stabil, og det er 11-12 cm opp til snoren. Platevibratoren kan leies, og en maskin på cirka 60 kg er passende. Hvis grusen er veldig tørr, kan den med fordel vannes.

3 Oppå den komprimerte stabilgrusen skal det være et lag settesand. Her skal du selvfølgelig huske at du kan gjenbruke sanden fra tidligere. Er det ikke nok, så må du supplere med ny.

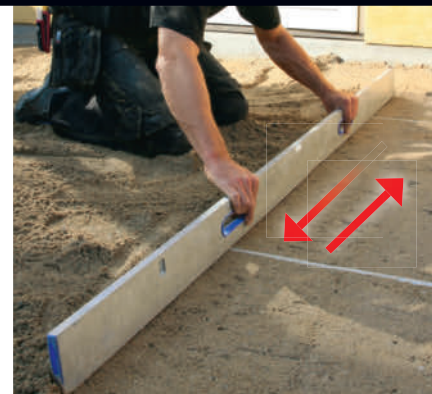
Rett av settesanden

1 Grav to rør ned i sanden, slik at de ligger med god avstand, parallelt med hverandre og på tvers av belegningens fall. Grav en smal renne i sanden, og legg røret ned i rennen. Hvis steinene er 5 cm tykke, skal røret ligge 4,5 cm under snoren.

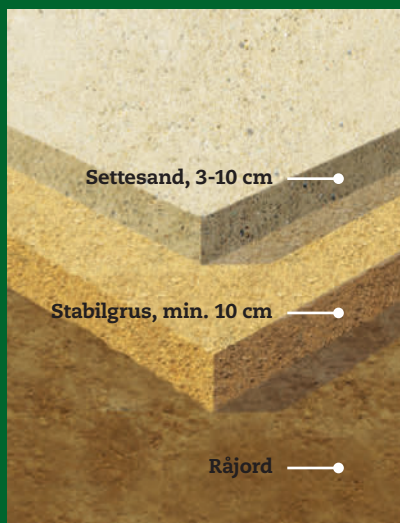
2 Kontroller med et vater. Når rørene legges på tvers av belegningens fall skal de ligge vannrett. Røret justeres ved å tilføye eller fjerne litt grus, og når det ligger som det skal, dekkes det til forsiktig.

3 Sanden rettes av med en rettholt eller et lang rett planke. Trekk rettholten over rørene i siksakkbevegelser, og sørg for å komme helt ut i hjørner og kanter. Er rørene ikke lange nok, forskyv de gjennom sanden. Sjekk med vateret.

Underlaget – lag for lag

Det ideelle underlaget for en steinbelegning (ikke innkjørsler) ser ut som det på bildet. Det skal først og fremst graves så langt ned at all den bløte overjorden er fjernet, ned til der det kun er råjord. Oppå råjorden legges et minimum 10 cm tykt lag stabilgrus, og til slutt et lag settesand, som skal være et sted mellom 3 og 10 cm tykt – avhengig av steintypen. Mange tror at man skal legge en fiberduk oppå settesanden, men det er en dårlig idé. Fiberduken forhindrer steinene i å sette seg, og de vil begynne å vippe.

4 Flytt ett rør om gangen. Er belegningen så bred at du ikke kan rette hele feltet på én gang, flyttes det innerste røret over på den andre siden av det ytterste. Røret justeres som tidligere beskrevet, og det neste feltet rettes av.

4 Fordel settesanden med en rive. Vi skal legge brostein mellom hellene, ettersom de er cirka 10 cm tykke skal settesandlaget være 6-7 cm tykt, slik at steinene kan graves ned i nivå med hellene.

5 Settesanden komprimeres med platevibratoren, og høyden kontrolleres. Det skal være 1 cm overhøyde. Hvis hellene er 5 cm tykke, skal avstanden være 4 cm. Løsne eventuelt det øverste laget sand, så hellene setter seg bedre.

MATERIALER

Stabilgrus i innkjørselen. Hvis du for eksempel skal legge stein i en innkjørsel, skal du sørge for at underlaget er ekstra stabilt. Laget av stabilgrus skal derfor være minimum 15-20 cm tykt.

TIPS

Et tynt lag settesand gir et stabilt underlag. Til belegningsstein kan du nøye deg med 3-4 cm settesand, som ikke trenger å komprimeres før steinen legges. Brostein krever et tykkere lag sand, og det bør komprimeres.

Legg steinen

1 Mål opp, og legg den første rekken heller på plass etter en rettesnor.

Her skal hellene ligge 4 og 4 sammen i et kvadrat. Mellom hvert kvadrat skal det være en avstand på 10 centimeter, slik at det er plass til brosteinene.

2 Alle hellene legges på plass

før det fylles opp med brostein. Unngå å tråkke på den avrettede grusen ved å gå på de hellene du allerede har lagt. Bruk rettholten (10 cm) til å holde retningen og avstanden mellom kvadratene.

3 Fyll opp med brostein. Det blir penest hvis du kan få en hel stein midt i krysset, der rekkene møtes.

TIPS: Bruk en murhammer til å grave i sanden, og til å banke steinene på plass.

Fyll opp fugene

Når alle steinene er lagt, skal de fuges. Det er fugen som "skjøter" belegningen, og får den til å se ferdig ut. Men fugen skal ikke bare se godt ut. Den skal også låse steinen, samt sikre at belegningen ikke synker. Utover dette bør det ikke kunne vokse ugress i en ordentlig fuge.

Mange bruker vanlig strandsand til å fuge stein med, noe som er en veldig dårlig løsning. Bruker du i stedet ordentlig fugesand, får du en tett fuge. Det sikrer at sanden under steinene holdes tørr, og at belegningen derfor ikke synker. Den kompakte fugen, sammen med fugesandens høye pH-verdi, betyr også at ugress ikke kan gro mellom steinene.

1 Lag et lite hull i posen, og fordel sanden ut over steinene. Det er naturligvis smartest å konsentrere det rundt fugene, men det krever ikke den store presisjonen. Kosten klarer resten.

2 Jobb fugesanden ned i fugene med en kost. Sørg for at alle fugene blir fylt helt opp med sand. Det mest effektive er å feie sanden fram og tilbake over fugene fra alle retninger.

Derfor er fugesand best

Fugesanden består av sandkorn i forskjellige størrelser. Når du vibrerer steinene så rister du sanden sammen, slik at den blir helt tettpakket, og de store og små kornene vil låse hverandre. Prinsippet kan demonstreres med en trakt. Traktens form gjør at sanden nede rundt utløphullet blir satt under et forholdsvis stort press, som får sanden til å låse seg og blokkere hullet. Heller du derimot strandsand gjennom trakten, er det ikke noe i sandens struktur som forhindrer sanden i å renne gjennom trakten.

3 Fei belegningen ren for sand, og kjør over den med platevibratoren. Vibreringen pakker fugesanden helt ned i bunnen av fugene. Samtidig bankes heller og stein helt i plan. Fyll etter, og vibrer til fugene er fylt helt opp.

Uten en skikkelig vibrering får du ikke en tett fuge. Og uten en tett fuge holder ikke belegningen i lengden. Det er derfor viktig å fylle på sand og vibrere til fugen er helt full og ikke kan synke mer. Det kan fort bety 4-6 turer med vibratoren.

DETTE HAR VI BRUKT

Materialer

Belegning:

- Fugesand – i dette tilfellet Ørksand

Underlag:

- Stabilgrus til utfylling av hull
- Settesand

Spesialverktøy

- Platevibrator
- Murhammer
- Rotorlaser/vannslange
- Jernrør
- Rettholt/rett og firkantet planke

Se flere plattinger på hjemmesiden

På hjemmesiden vår kan du finne mange flere plattinger og terrasseprosjekter. Som abonnent har du gratis adgang til alle artikler – gå inn på www.gjoerdetselv.com, og klikk deg inn på “terrasse”.

